

Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2016-ban

Gábor János¹, Kiss Gabriella², Bojtárné Lukácsik Mónika², Udvari Zsolt¹

¹Földművelésügyi Minisztérium, ²Agrárgazdasági Kutató Intézet

Az eddigi gyakorlatnak megfelelően ezúton tájékoztatjuk a Tisztelt Olvasókat a 2016. évi magyarországi akvakultúra termelés eredményeiről és a legfontosabb következtetésekről.

A tógazdasági és intenzív üzemi haltermelésről az Agrárgazdasági Kutató Intézet (a továbbiakban: AKI) a „Lehalászás” című statisztikai jelentés keretein belül gyűjti az adatokat a haltermelőktől, majd dolgozza fel azokat. A Földművelésügyi Minisztérium (a továbbiakban: FM) többek között ezekből az adatokból készíti el értékeléseit, és tesz eleget a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségeinek (FAO, OECD, EUROSTAT).

Az AKI-hoz beérkezett és feldolgozott adatok összesítése szerint halastóként nyilvántartva 2016. évben 29 808 hektár tóterület szerepelt, amelyből 26 480 hektár volt az üzemelt tóterület. Az éves ingadozásokat a technológiai szárazon tartás, a kiöregedett halastavak termelésből való kivonása, illetve a felújítások és az újonnan létesített halastavak üzembe állítása okozza. Az előző évi 26 206 hektárhoz viszonyítva 1 százalékkal nagyobb tóterületen folyt halgazdálkodás. (Az üzemelt tóterület 2015. évi nagysága eltér a korábban közzétett adatoktól, mivel a hivatalos adatközlés megjelenése után érkezett adatszolgáltatások is figyelembe lettek véve.) Az elmúlt évben mindössze 35 hektár új halastó létesítéséről és 317 hektár tóterület rekonstrukciójáról számoltak be az adatszolgáltatók. Ennek oka feltételezhetően az, hogy a halgazdálkodók továbbra is inkább a haltermelés határfokát próbálják növelni a tófelület növelése helyett.

A tógazdaságok és intenzív haltermelő üzemek bruttó haltermelése 2016. évben együttesen 23 499 tonna volt, ami fél százalékkal maradt el a 2015. évihez képest. Az arányok szempontjából a tógazdasági haltermelés nagyságrendileg a teljes akvakultúra termelés 83,1 százalékát jelentette. Az elmúlt évekhez hasonlóan az étkezési halak előállításában ponty dominancia mutatkozik, amely visszavezethető a hazai halfogyasztási szokásokra. Az étkezési halak termelésében a 2012. és 2014. évek között tapasztalható csökkenő tendenciát 2015-ben egy nagyobb növekedés követte (+12,8 százalék), 2016-ban viszont 6,3 százalékos csökkenés látható az egy évvel korábbi adathoz képest.

A magyarországi tógazdasági 19 530 tonnás termelés domináns halfaja a ponty, amely az étkezési hal 62,4 százalékát tette ki 2016-ban. Az étkezési pontytermelés 6,4 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2015-ben. A csökkenés csak az étkezési korosztály területén tapasztalható,

a többi korosztállyal együtt a különbség minimális, ami azt jelenti, hogy a „hiányzó” halmennyiség a következő évre átvitt telepítések népesítő anyagában van jelen. A teljes termelés vonatkozásában a visszaesés nem éri el a két százalékot. A hektáronkénti szaporulat összesen 495,4 kg, ebből az 1 hektárra jutó pontyszaporulat 379,5 kg volt. A pontytermelés jelentős takarmányfogyasztó ágazat: 3,5–5 kg közötti takarmánymennyiségből, azaz búzából, kukoricából, árpából és más egyéb alkalmas gabonaféléből lehet előállítani 1 kg pontyhúst.

A növényevő halfajok körében az amur a lehalászás 3,5 százalékát, a fehér busa (pettyes busa és hibridbusák nélkül) pedig 7 százalékát adta 2016-ban. A tógazdaságokban termelt ragadozó halak (csuka, harcsa, fogassüllő) lehalászott mennyisége 2016-ban 55,8 százalékkal növekedett (362,3 tonnáról 565 tonnára) az előző évhez képest, a csuka lehalászása 165 százalékkal, a fogassüllőé 43,1 százalékkal, a harcsaé pedig 28,2 százalékkal emelkedett. A tógazdasági étkezési haltermelés 2016-ban összességében 13 015 tonna volt.

A tógazdasági haltermelés szektoronkénti megoszlása 2016-ban

Megnevezés	Üzemelt tóterület (ha)	Lehalászás összesen (tonna)	Ebből: étkezési hal összesen (tonna)
Allami gazdálkodó szervezetek	5197,2	2508,9	1709,9
Mezőgazdasági szövetkezetek	150,9	253,0	192,2
Halászati szövetkezetek	260,0	115,1	70,8
Horgász szervezetek	731,2	474,9	264,0
Más társas vállalkozások	176 362,1	17 886,3	12 510,4
Egyéb	3779,0	2261,2	1500,2
Összesen	26 480,4	23 449,4	16 247,5

(Forrás: AKI)

A tógazdasági haltermelés mellett igen jelentős az intenzív üzemi rendszerekben történő halgazdálkodás. Ennek lényege, hogy rövid idő alatt kis helyen sok halat termelnek. A sűrű népesítés, a többször történő mozgatás és a gyakori stressz megkívánja azt, hogy az ilyen körülmények között nevelkedő halak jól tűrjék a stresszt és ellenállóak legyenek a betegségekkel szemben. Az intenzív körülmények közé kitenyésztett fajták lényegesen jobb növekedési, takarmányhasznosítási és betegség-ellenálló képességet mutatnak, mint tógazdasági fajtársaik. Az intenzív üzemi rendszer előnyének tekinthető, hogy többféle halfaj termelésére is alkalmas, kisebb átalakítással könnyebben tud alkalmazkodni a piaci kereslet esetleges változásaihoz, és – ami a leglényegesebb – folyamatos halellátást tesz lehetővé. Hazánkban intenzív üzemi rendszert 2016. évben 16 haltermelő üzem 17 telephellyel

üzemeltetett különböző halfajok tartására. A zárt rendszerekben termelt hal mennyisége 3969 tonna volt, ebből az étkezési célra előállított mennyiség 3233 tonnát tett ki, amely 5,8 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbi mennyiséget. Az étkezési célra szánt hal mennyiségének folyamatos növekedése az afrikai harcsa termelés bővülésének köszönhető. Itt kell megjegyezni, hogy ezzel a mennyiséggel elsők vagyunk az Európai Unióban és hazánkban ennek a halfajnak az előretörése egy sikertörténetnek tekinthető. E halfaj hatékonyan növekszik, akár hat hónap alatt is elérheti a piaci méretet. Az afrikai harcsa sikerét szemlélteti, hogy termelése a 2006. évihez képest több mint 76 százalékkal növekedett. A 2016. évi 16 248 tonnás akvakultúras étkezési haltermelés a hazai fogyasztói szükségleteket teljes mértékben kiszolgálja. Itt kell megemlítenünk, hogy a tógazdaságokban horgásztatással értékesített hal mennyisége a 2016-ban elérte a 262,5 tonnát, ami az előző évekhez képest húsz százalékos növekedést jelent. Az alábbiakban bemutatjuk a legfontosabb eredményeket és változásokat.

Magyarország haltermelése 2015-2016. évben

Év	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Összesen	
	(tonna)					
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2016	19 530	13 015	3969	3233	23 499	16 248
2015	19 883	14 282	3726	3054	23 610	17 336
2016/2015	98%	91%	107%	106%	100%	94%

(Forrás: AKI)

A magyarországi akvakultúra haltermelésnek a 80 százalékát évek óta ugyanaz a három régió adja: Dél-Dunántúl, Észak-Alföld és Dél-Alföld. A legtöbb halat, mint szinte minden évben, így 2016-ban is Hajdú-Bihar megyében termelték. Ezen kívül még jelentős mennyiséget halásztak le Somogy, Tolna és Csongrád megyében is 2016-ban.

Tovább elemezve az akvakultúras adatokat megállapítható, hogy a 2015. évi adatokhoz viszonyítva a tógazdasági kihelyezés 2016. évben 6,4 százalékkal, az őszi lehalászás mennyisége pedig 1,8 százalékkal csökkent. Az egy hektárra jutó hozam is csökkenő tendenciát mutat és mintegy 5,4 százalékkal csökkent a 2015. évihez viszonyítva.

A halfajonként és korosztályonként lehalászott mennyiségek közül a legfontosabbakat kiemelve a következő tendenciák állapíthatóak meg. Az étkezési ponty lehalászott mennyisége 10 725 tonnáról 10 034 tonnára csökkent az előző évihez képest, a halak átlagos egyedenkénti tömege pedig 2,04 kg volt, ami gyakorlatilag megegyezik az előző évvel.

Ugyanakkor a lehalászott kétnyaras növendék ponty mennyisége darabszám szerint több mint 1,2 millió darabbal, vagyis 17,5 százalékkal, illetve tömeg szerint 855 tonnával nőtt az előző évihez képest, ugyanakkor az átlagos egyedenkénti tömeg az előző évi 50 dkg-hoz képest 53 dkg volt. A lehalászott egynyaras pontyivadék mennyisége 2016. évben 16,4 millió darabra csökkent, a 17,1 millió darabos 2015. évi adathoz képest. A darabszámbeli növekedés ellenére az átlagos egyedenkénti tömeg az előző évi 5 dkg-os értékhez képest 6 dkg-ra emelkedett.

A „növényevő” halfajok esetében a lehalászott étkezési mennyiségekben a fehér busa esetében mintegy 48 százalékos csökkenés tapasztalható. Ugyanakkor a pettyes busa és az ugyanebbe a kategóriába sorolt hibrid busák esetében a növekedés több mint száz százalékos növekedést mutat, míg az amurnál a növekedés több mint nyolc százalékos. A növendék népesítő anyagot tekintve az amur darabszáma közel harminc százalékkal nőtt, de az átlagos egyedenkénti tömege 53 dkg-ról 43 dkg-ra csökkent. A fehér busa darabszáma 13 százalékkal alulmúlja az előző éviét. Az egyedtömeget nézve az előző évihez hasonlóak az eredmények, a beérkezett adatok alapján 2015. évben 79 dkg-os átlagos egyedenkénti tömegről beszélhettünk, míg a 2016. évi 76 dkg-os átlagos egyedenkénti tömeg szinten tartottnak tekinthető.

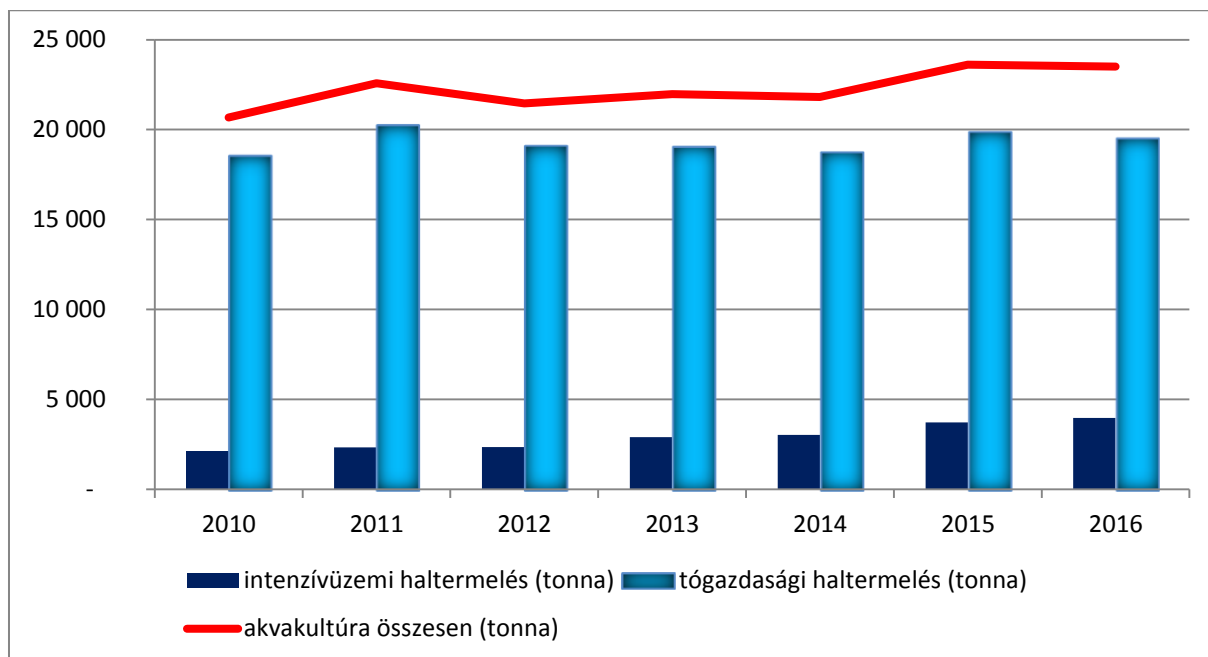
A tógazdasági járulékos ragadozó halfajaink esetében az étkezési kategóriában harcsából több mint 18 százalékkal, fogassüllőből több mint 112 százalékkal nőtt az össztermelés mennyisége. Külön kiemeljük a növekedés nagyságát a csuka esetében, ahol is a 2015-ös adathoz képest 27 tonnáról közel 130 tonnára nőtt a termelés, ami közel ötszörös termelési mennyiséget jelent.

Az intenzív üzemi haltermelésben az étkezési célú afrikai harcsa mennyisége a 2015. évi 2840 tonnáról 3040 tonnára nőtt 2016-ban, ami több mint 7 százalékos emelkedést jelent és a keresletnövekedést is mutatja. 2015. évben növendékből 1,3 millió darabot jeleztek a halgazdaságok, ez az érték 2016. évben az előző évek tendenciájának megfelelően tovább emelkedett és megközelítette az 1,4 millió darabot.

Az étkezési pisztráng termelése 42 tonnáról 58 tonnára növekedett.

A 2016. évben a tokfélék össztermelése a 2015. évi 277 tonnáról 171 tonnára csökkent.

A tendencia szemléltetésére az alábbi grafikonon bemutatjuk a tógazdasági haltermelés és az intenzív üzemi haltermelés, valamint a teljes vertikum termelési mutatóit. A mennyiségek az összes megtermelt halmennyiségre vonatkoznak.

(Adat forrása: AKI, grafikon: FM)

Halexportunk és -importunk az elmúlt évek tendenciáját követve mennyiségben és értékben is emelkedett 2016-ban. A halászati és akvakultúra-termékek exportértéke 2016-ban 8,4 milliárd forintot, importértéke 29,9 milliárd forintot ért el, az exportérték 0,8 milliárd forinttal (11 százalékkal), az importérték 2,2 milliárd forinttal (8 százalékkal) emelkedett 2016-ban az előző évhez képest, így a passzívum 21,5 milliárd forint volt, 1,4 milliárd forinttal nagyobb a 2015. évi értéknél. A kivitelben belül az élőhal abszolút meghatározó, a halászati és akvakultúra-termékek kiviteli értékének 53 százalékát tette ki 2016-ban, és külkereskedelmi forgalma, mint minden évben, így 2016-ban is aktívummal zárt. Az élőhal-külkereskedelem pozitív egyenlegét elsősorban a ponty és az egyéb élő halak exportja biztosítja évről évre. Az élő ponty legfontosabb piaci évek óta Lengyelország, Románia és Németország, rendszerint csak a sorrendjük változik. Az egyéb élőhal export célországai jellemzően Ausztria, Németország (ragadozó halak), Románia (ponty) és Lengyelország (busák).

Hivatkozás:

Gábor J., Kiss G., Bojtárné Lukácsik M., Udvari Zs. (2017): Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2016-ban.

www.halaszat.kormany.hu